

ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

7. Іванова І.Б., Тюптя Л.Т. Соціальна робота (теорія і практика). Навч. посіб. – К.: ВМУРОЛ “Україна”, 2004. – 408 с.

8. Міжнародна організація праці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: geneva.mfa.gov.ua/ua/ukraine-io/labour

9. Поняття “реабілітація” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

10. Холостова Є. І. Словник – довідник з соціальної роботи – М.: МАУП, 2000. – 424 с.

4. Hryha, I.M. & Semyhina T.V., et al. (2001). *Vvedennia u sotsialnu robotu* [Introduction to Social Work]. Navchalnyi posibnyk, Kyiv: Feniks, 288 p. [in Ukrainian].

5. Dementieva, N.F. & Ustynova E.V. (2001). *Formy i metody medyko-sotsialnoi rehabilitatsii nepratzedatnykh hromadian* [Forms and methods of medical and social rehabilitation of disabled people]. Navchalnyi posibnyk, Moscow: TsIETIN Publ. 321 p. [in Russian].

6. Zahalni pytannia rehabilitatsii. Available at: urgent.com.ua/ua-issue-article-206 [in Ukrainian].

7. Ivanova, I.B. & Tiuptia, L.T. (2004). *Sotsialna robota (teoriia i praktyka)* [Social work (theory and practice)]. Navch. posib. Kyiv: VMUROL “Ukraina”, 408 p. [in Ukrainian].

8. *Mizhnarodna orhanizatsiia pratsi*. Available at: geneva.mfa.gov.ua/ua/ukraine-io/labour (accessed 10 November 2016). [in Ukrainian].

9. *Poniattia “rehabilitatsiia”*. Available at: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> [in Ukrainian].

10. Kholostova, Ye. I. (2000). *Slovyk – dovidnyk z sotsialnoi roboty* [Dictionary to Social Work]. Moscow: MAUP Publ, 424 p. [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 29.03.2017

УДК 378:001.895

Наталія Салань, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри математики, інформатики та методики їх викладання у початковій школі Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

У статті охарактеризовано структуру інноваційної діяльності педагога та виокремлено компоненти готовності майбутнього педагога до інноваційної діяльності. Констатовано, що формування готовності майбутнього педагога до інноваційної діяльності є складним, організованим процесом, що охоплює мотиваційний, цільовий, змістовий, діяльнісний, контроль-коригуючий, оцінно-результативний та рефлексивний компоненти. Кожен з них характеризується метою та завданнями, спрямованими на реалізацію загальної мети – підготовку педагога до впровадження інноваційних технологій. Визначено якості, притаманні педагогові, здатному до реалізації інноваційної діяльності (особистісні, індивідуально-психологічні, професійно-педагогічні).

Ключові слова: інновація, інноваційна діяльність, підготовка майбутнього педагога, формування професійної готовності, готовність до інноваційної діяльності.

Лит. 6.

Наталія Салань, кандидат педагогических наук, старший преподаватель кафедры математики, информатики и методики их преподавания в начальной школе Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франка

ГОТОВНОСТЬ БУДУЩЕГО ПЕДАГОГА К РАБОТЕ В УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННОГО ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА

В статье охарактеризована структура инновационной деятельности педагога и выделены компоненты готовности будущего педагога к инновационной деятельности. Констатировано, что формирование готовности будущего педагога к инновационной деятельности является сложным, организованным процессом, охватывающим мотивационный, целевой, содержательный, деятельностный, контроль-корректирующий, оценочно-результативный и рефлексивный компоненты. Каждый из них характеризуется целью и задачами, направленными на реализацию общей цели – подготовку педагога к внедрению инновационных технологий. Определены качества, присущие педагогу, способному к реализации инновационной деятельности (личностные, индивидуально-психологические, профессионально-педагогические).

ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Ключевые слова: інновація, інноваційна діяльність, підготовка майбутнього педагога, формування професійної готовності, готовність к інноваційній діяльності.

Nataliya Salan, Ph.D. (Pedagogy), Senior Lecturer of the Mathematics, Informatics and Methods of Teaching at Primary School Department Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

THE READINESS OF FUTURE PEDAGOGUE TO THE WORK IN THE CONDITIONS OF INNOVATIVE EDUCATIONAL PROCESS

The article deals with the structure of pedagogue's innovative activity, and with the components of future pedagogue's readiness to innovative activity.

The concept of innovation is characterized as the introduction of something new into the objectives, content, methods and forms of learning and education; changes of the style of pedagogue's thinking. Therefore, the pedagogical innovation is the introduction of something new into the pedagogical activity; changes of the content and technologies of learning and education which are aimed to improve its efficiency. The concepts "the pedagogical innovation" and "an educational innovation" are differentiated. The concept "educational innovations" refers to the educational system as a whole, its structures and processes occurring in it; the concept "pedagogical innovations" covers the area of the educational process. Thus, "the pedagogical innovation" is one of the varieties of "the educational innovation".

The author carries out the analysis of scientific papers of I. Ohienko, H. Kravchenko, and I. Dychkivska. As a result, it is established, that the formation of the future pedagogue's readiness to the innovative activity appears as the complex, organized process covering the motivational, targeted, content, active, control and corrective, evaluative and effective, and reflective components. Each of them is characterized by the aim and tasks that are aimed at the realization of general purpose – the pedagogue's preparation to the introducing of innovative technologies. The qualities of the pedagogue's realization of the innovative activities such as personal, individual and psychological, professional and pedagogical are defined.

It is indicated that a pedagogue-innovator is a professional, able to perform not only teaching activity, but also the investigative activity, to seek the ways of the optimizing of the educational process and introduce them into the teaching practice.

Keywords: an innovation, an innovative activity, preparation of future pedagogue, the formation of professional readiness, the readiness to the innovative activity.

Постановка проблеми. Сучасне українське суспільства характеризується суспільно-політичними, соціально-економічними, культурними трансформаціями, які неминуче відбиваються на сфері освіти та викликають необхідність її перебудови та оновлення. Інтенсивний розвиток інноваційних процесів впливає на систему професійної підготовки фахівців та актуалізує проблему готовності майбутніх педагогів до здійснення інноваційної діяльності. Щоб відповідати вимогам часу сучасний вчитель повинен не лише володіти базовими знаннями й уміннями, але й володіти інноваційними технологіями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема інноваційної діяльності стала предметом досліджень І. Гавриш, Л. Даниленко, І. Корнілової, І. Підласий, В. Сергієвського та ін. Питання впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес різних інституцій вивчають Л. Березівська, В. Сластьонін, Р. Чуйко та ін.

В останні роки інтенсифікувалися наукові пошуки в напрямку формування професійної готовності педагогів до інноваційної діяльності. Зокрема, означене питання досліджували І. Дичківська, І. Зязюн, О. Коберник, О. Огієнко, В. Уруський та ін.

Зокрема, О. Огієнко стверджує: "надзвичайна швидкість оновлення технологій і знань, що зумовлюють нові уявлення про роль і функції вчителя: від професіонала, який виконує комплекс функцій, від учителя-предметника – до вчителя (викладача) – дослідника, вимагають у процесі професійної підготовки вчителя переходу від парадигми підтримуючої освіти до парадигми інноваційної освіти, за якою однією з важливих якостей педагога, умов успішності його як професіонала є готовність до інноваційної діяльності" [3, 160].

Мета статті полягає у характеристиці процесу підготовки майбутніх педагогів до інноваційної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційна діяльність в межах сучасної освітньої системи охоплює усі її складові: зміст, форми, методи і засоби навчання й виховання, ставлення до вихованця тощо. Сьогодні створюються інноваційні навчальні заклади, в яких навчально-виховну діяльність здійснюють педагоги з інноваційним стилем мислення.

Принадно зазначимо, що термін "інновація" в освіті – це введення нового в цілі, зміст, методи і форми навчання і виховання; зміни в стилі мислення педагога. Відтак педагогічна інновація – це нововведення в педагогічну діяльність, зміни

ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

в змісті і технології навчання і виховання, що мають на меті підвищення її ефективності [4, 198].

У “Положенні про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності” натрапляємо таке визначення “освітніх інновацій”: це вперше створені, й вдосконалені освітні, навчальні, виховні, управлінські системи, їх компоненти, що мають істотно поліпшити результати освітньої діяльності. Об’єктами інноваційної освітньої діяльності є: нові знання, інноваційні освітні програми і проекти, навчальний та виховний процеси, організаційні та адміністративні рішення, а також рішення іншого характеру, що істотно поліпшують якість освіти. Суб’єктами інноваційної освітньої діяльності можуть бути фізичні та юридичні особи: педагогічні та науково-педагогічні працівники навчальних закладів, наукові працівники, працівники органів управління освітою, навчальні заклади, підприємства, установи та організації, що надають освітні послуги [5].

Відтак, як можна помітити, на означення інновацій в освіті вживають як термін “педагогічні інновації”, так і дефініцію “освітня інновація”. При цьому, зазначимо, що Т. Яровенко чітко їх диференціює. Зокрема науковець стверджує: поняття “педагогічна інновація” та “освітня інновація” не є синонімами через те, що **“система освіти”** та **“педагогічна система”** мають певні особливості щодо цілей, суб’єктів, змісту діяльності, методів і засобів, організаційних форм та результатів. Зокрема, на думку автора, **“педагогічна система”** забезпечує здобуття певних знань, формування конкретних умінь та навичок, а **“система освіти”** – набуття (*засвоєння*) знань, умінь, навичок як системи. “Освітні інновації” стосуються системи освіти в цілому, її структур та процесів, які в ній відбуваються; “педагогічні інновації” охоплюють сферу педагогічного процесу (оригінальні методики розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, соціально-адаптаційних можливостей особистості тощо). Тобто, “педагогічна інновація” є одним із різновидів “освітньої інновації”. Отже, на переконання вченого, доцільно використовувати поняття “інновації у сфері освіти” або “освітня інновація” [6].

На основі аналізу наукової літератури з’ясуємо структуру і критерії готовності педагога до запровадження освітніх інновацій.

Структурно, на переконання О. Огієнко, інноваційна педагогічна діяльність охоплює зовнішні (мета, засоби досягнення, об’єкт впливу, суб’єкт діяльності, результат) і внутрішні

(мотивація, зміст, операції) компоненти. Як і будь-яка педагогічна діяльність, вона виконує гностичну (пізнавальну), проектувальну (перспективне планування завдань і способів їх розв’язання), конструктивну (співпраця педагога й вихованців), комунікативну (взаємодія педагога з учнями, колегами), організаторську (поетапність дій педагога і вихованців) функції [3, 158].

Готовність до інноваційної педагогічної діяльності І. Дичківська визначає, як особливий особистісний стан, який передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості і рефлексії. Відтак, як зазначає вчена, структура готовності до інноваційної освітньої діяльності охоплює мотиваційний, когнітивний, креативний та рефлексивний компоненти.

Мотиваційний компонент виражає усвідомлене ставлення педагога до інноваційних технологій та їх ролі у розв’язанні актуальних проблем професійної освіти. Когнітивний компонент об’єднує сукупність знань викладача про суть і специфіку інноваційних педагогічних технологій, їх види та ознаки, а також комплекс умінь та навичок із застосування інновацій у структурі власної професійної діяльності. Креативний компонент реалізується в оригінальному розв’язанні педагогічних завдань, в імпровізації. Натомість рефлексивний компонент характеризує пізнання й аналіз педагогом явищ власної свідомості та діяльності і реалізується через такі рефлексивні процеси, як само розуміння та розуміння іншого, само оцінювання й оцінювання іншого, само інтерпретація та інтерпретація іншого [1].

Г. Кравченко виділяє такі компоненти готовності педагога до інноваційної освітньої діяльності:

- цільовий – становлення педагога як суб’єкта педагогічних інновацій, що впроваджуються в практику роботи навчального закладу;
- змістовий – підготовка до впровадження інноваційних педагогічних технологій;
- процесуально-діяльнісний, що охопив систему навчально-педагогічних задач, особистісно значущих за мотиваційною спрямованістю, комплексних за змістом, проблемно-пізнавальних за характером розумової діяльності, предметно-моделюючих за своїм складом;
- контрольно-коригуючий, що передбачає створення системи моніторингових і коригуючих заходів, спрямованих на підвищення ефективності інноваційного навчання педагогів;

ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

- оцінно-результативний, що включає комплекс діагностичних процедур, спрямованих на виявлення динаміки показників рівня готовності педагогів до впровадження освітніх технологій [2, 177].

Натомість О. Огієнко переконана, що компонентами готовності педагога до інноваційної освітньої діяльності є:

- мотиваційно-аксіологічний, який включає потреби, інтереси й мотиви інноваційної педагогічної діяльності; педагогічні цінності, ціннісне ставлення до педагогічних інновацій, до конструювання педагогічного процесу; дослідження в педагогічній діяльності; розгляд цінностей як засобу реалізації концепції педагогічного мислення; а також мотиваційну готовність майбутнього вчителя до здійснення власної інноваційної професійної діяльності;

- змістовно-когнітивний, що включає знання й уявлення майбутнього вчителя щодо інноваційних технологій, їх сутності, вимог до їх конструювання та проектування; інноваційності навчального процесу; власного інноваційного потенціалу;

- операційно-діяльнісний, що містить уміння та навички володіння технологіями інноваційної педагогічної діяльності як системою інваріантних педагогічних завдань; уміння конструювати та проектувати: навчально-виховний процес, зміст освіти, систему й послідовність дій учнів тощо в умовах здійснення інноваційної діяльності;

- емоційно-вольовий, який передбачає сформованість почуття відповідальності за результат діяльності, навички самоконтролю, уміння керувати своїми діями в процесі інноваційної діяльності, професійну чесність і відповідальність;

- креативний, що пронизує всі компоненти моделі. У студентів формується ставлення до інноваційної діяльності не як до поєднання готових форм і методів навчання, а як до перетворення, змін, наукової рефлексії, що необхідно для осмислення майбутнім педагогом власного новаторського досвіду;

- рефлексивно-аналітичний, який передбачає здатність до рефлексії інноваційної педагогічної діяльності, самоконтролю та професійної самооцінки; уміння прогнозувати та співвідносити особистісно-професійні можливості; формування чіткої рефлексивної позиції, пов'язаної із самоактуалізацією, усвідомлення себе інноваційним педагогом [3, 159 – 160].

Підготовленого до інноваційної освітньої діяльності педагога характеризують такі риси:

- усвідомлення смислу і цілей освітньої діяльності у контексті актуальних педагогічних проблем сучасної школи;

- осмислена, зріла педагогічна позиція;

- уміння по-новому формулювати освітні цілі;

- співвіднесення сучасної йому реальності з вимогами особистісно-орієнтованої освіти, коригування освітнього процесу за критеріями інноваційної діяльності;

- здатність бачити здібності учнівської молоді і навчати її відповідно до цих особливостей;

- уміння продуктивно, нестандартно організовувати навчання й виховання;

- володіння технологіями, формами й методами інноваційного навчання;

- здатність бачити, адекватно оцінювати, стимулювати відкриття та форми культурного самовираження вихованців;

- уміння аналізувати зміни в освітній діяльності, розвитку особистісних якостей вихованців;

- здатність до особистісного творчого розвитку, рефлексивної діяльності, усвідомлення значущості, актуальності власних інноваційних пошуків і відкриттів [1].

Висновки. Отже, формування готовності майбутнього педагога до інноваційної діяльності – складний, організований процес, який охоплює мотиваційний, цільовий, змістовий, діяльнісний, контрольний-коригуючий, оцінно-результативний та рефлексивний компоненти, кожен з яких характеризується метою та завданнями, спрямованими на реалізацію загальної мети – підготовку педагога до впровадження інноваційних технологій.

При цьому педагог, здатний до здійснення інноваційної педагогічної діяльності, повинен володіти низкою рис та якостей, які умовно можна поділити на три групи: особистісні, індивідуально-психологічні, професійно-педагогічні та які виступають критерієм такої готовності. Педагог-новатор – це професіонал, здатний здійснювати не лише викладацьку, але й дослідницьку діяльність, шукати шляхи оптимізації навчально-виховного процесу та впроваджувати їх у педагогічну практику.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дичківська І.М. *Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб.* / І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 351 с.

2. Кравченко Ганна Юріївна. *Освоєння вчителями початкової школи педагогічних інновацій в умовах внутрішньошкільної науково-методичної роботи: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти* / Ганна Юріївна Кравченко. – Харків, 2003. – 232 с.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПРАЦІВНИКА СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

3. Огієнко О.І. *Формування готовності до інноваційної діяльності як важлива складова професійної підготовки майбутнього вчителя* / О.І. Огієнко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2013. – № 7. – С. 154 – 162.

4. Педагогика: Большая современная энциклопедия / Сост. Е.С. Рапацевич. – Мн.: “Современное слово”, 2005. – 720 с.

5. Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0946-00>

6. Яровенко Т.С. Види інновацій в освіті та їх класифікація / Т.С. Яровенко // Вісник Дніпропетровського університету. Серія “Економіка”. – 2012. – № 10/1. – Т. 20. – С. 214 – 219.

REFERENCES

1. Dychkivska, I.M. (2004). *Innovatsiini pedahohichni tekhnologii* [Innovative educational technology]. Navch. posib., Kyiv: Akademvydav, 351 p. [in Ukrainian].

2. Kravchenko, N. Y. (2003). *Osvoiennia vchyteliayu pochatkovoї shkoly pedahohichnykh innovatsii v umovakh vnurishnoshkilnoi naukovo-metodychnoi roboty* [The development of primary school teachers in

terms of pedagogical innovations vnurishnoshkilnoyi scientific and technical work] Candidate’s thesis. Kharkiv, 232 p. [in Ukrainian].

3. Ohiyenko, O.I. (2013). *Formuvannia hotovnosti do innovatsiinoї diialnosti yak vazhlyva skladova profesiinoї pidhotovky maibutnoho vchytelia* [Formation of readiness for innovation as an important component of training future teachers]. *Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyni tekhnolohiyi.*, pp. 154 – 162. [in Ukrainian].

4. Rapatsevych, E.S. (Ed.). (2005). *Pedagogika: Bolshaya sovremennaya entsiklopediya* [Pedagogika: Modern Bolshaya Encyclopedia]. Minsk: “Sovremennoe slovo”, 720 p. [in Russian].

5. Polozhennia pro poriadok zdiisnennia innovatsiinoї osvritnoi diialnosti [The provisions on how to implement innovative educational activities] Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0946-00> [in Ukrainian].

6. Yarovenko, T.S. (2012). *Vydy innovatsiy v osviti ta yikh klasyfikatsiya* [Types of innovation in education and their classification]. Journal of the Dnipropetrovsk University. Series “Economics”. No.10/1, Vol. 20, pp. 214 – 219. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 20.04.2017

УДК 378.37.08

Анна Рідкодубська, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки
Хмельницького національного університету

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПРАЦІВНИКА СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Стаття присвячена характеристиці педагогічних умов підготовки майбутніх працівників соціальної сфери. В статті виділено такі педагогічні умови підготовки майбутніх працівників: створення позитивної мотиваційної настанови на професійну мобільність майбутніх соціальних працівників, впровадження та застосування інноваційних технологій формування професійної мобільності майбутніх працівників соціальної сфери, використання в навчально-виховному процесі спецкурсу “Основи професійної мобільності майбутніх працівників соціальної сфери” на основі компетентнісного підходу і міжпредметна координація у вивченні професійних дисциплін та дисциплін загальногуманітарного циклу.

Ключові слова: професійна мобільність, працівник соціальної сфери, педагогічні умови підготовки до професійної мобільності.

Літ. 5.

Анна Рідкодубська, кандидат педагогических наук, доцент кафедры социальной работы и социальной педагогики
Хмельницкого национального университета

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ПОДГОТОВКИ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ МОБИЛЬНОСТИ БУДУЩЕГО РАБОТНИКА СОЦИАЛЬНОЙ СФЕРЫ

Статья посвящена характеристике педагогических условий подготовки будущих работников социальной сферы. В статье выделены такие педагогические условия подготовки будущих работников: создание положительной мотивационной установки на профессиональную мобильность будущих социальных работников, внедрения и применения инновационных технологий формирования профессиональной мобильности будущих работников социальной сферы, использование в учебно-воспитательном процессе спецкурса “Основы профессиональной мобильности будущих работников социальной сферы” на основе компетентностного подхода и межпредметная координация в изучении профессиональных дисциплин и дисциплин общегуманитарного цикла.

Ключевые слова: профессиональная мобильность, работник социальной сферы, педагогические условия подготовки к профессиональной мобильности.